

בס"ד

פרשת ויגש – הרב ברוך רוזנבלום שנת תשע"ג

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת ויגש.

היא הפרשה שעוסקת בתחילתה, בהיחשפות של יוסף הצדיק אל האחים, ובאמירה **אָנִי יוֹסֵף**.

פרשת ויגש חלה ברוב השנים, בשבוע שחל עשרה בטבת. השנה בע"ה, עשרה בטבת יחול ביום ראשון. נאמר בפיוטים ביום ראשון - **יָרַח טַבֵּת מֵאֵד לְקִיּוֹתֵינוּ, וְנִשְׁתַּנּוּ עָלֵינוּ סְדְרֵי נְתִיבוֹ**.

אומר הפייטן - בְּשֵׁלֶשׁ מִפְּנֵי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה הַפְּנִי, אחד זה בח' בטבת, השני זה בט' בטבת והשלישי ב"י בטבת.

אנחנו מתענים רק תענית אחת, בעשרה בטבת. אבל ידוע מה שנכתב בשולחן ערוך, שתענית צדיקים, זה בח', ט' ו"י בטבת.

הענין של עשרה בטבת ידוע ומוכר לכולם, כמו שנכתב בנביא יחזקאל {כד, א} **וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר: {ב} בֶּן אָדָם כְּתֹב לְךָ אֶת שְׁם הַיּוֹם אֶת עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה סִמְךָ מִלְּךָ בְּכָל אֵל יְרוּשָׁלַם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה**.

אבל, כמו שאומר הפייטן, **יָרַח טַבֵּת מֵאֵד לְקִיּוֹתֵינוּ**. יש לנו שלוש מכות, אחת אחרי השניה. החל מח', עובר לט' וכלה ב"י.

בח' בטבת, אומרת הגמרא {מסכת מגילה} – אילץ תלמי המלך 72 זקנים לתרגם את התורה ליוונית. חז"ל אומרים, שבאותה עת ירד חושך לעולם במשך שלושה ימים.

ביום ט' בטבת, נאמר בפיוטים שנפטר עזרא הסופר. **בכלבו** כתוב, שביום הזה נפטר בו גם נחמיה.

כל אחד שואל את עצמו – בגלל שעזרא הסופר נפטר ביום הזה, זו סיבה שצריך להתענות? אנחנו מתענים רק פעם אחת על פטירת גדליה בן אחיקם, ולא מתענים משום שהוא נפטר, אלא משום שהוא נרצח, זה ענין אחר לגמרי. מדוע אנחנו מתענים ביום שנפטר בו עזרא הסופר?

בדברי המפרשים מבואר, בשולחן ערוך – ביום ט' בטבת מתענים, כי זה היום שבו נולד **למח שמו וזכרו**.

דיברנו כבר, שהוא רמוז בכמה וכמה מקומות בתורה. כמו בפרשת המקלל (פרשת אמור). היות וזה יום לידתו של אותו האיש, קבעו ביום הזה תענית.

ב"י בטבת החל המצור על ירושלים, מצור שנמשך שנתיים ומחצה, ונגמר בשעה שנכנסו לתוך בית המקדש. בשבעה עשר בתמוז פרצו את החומה של ירושלים, לאחר מכן, בתשעה באב, הבעירו אש בבית המקדש, והאש בערה בתשיעי ובעשירי באב.

כותבים הטור, השל"ה הקדוש ור' צדוק הכהן מלובלין - כאשר חל אירוע במהלך השבוע, יש לו קשר לפרשה שלפניו.

כל אחד שואל את עצמו – מה הקשר שיש בין פרשת ויגש לעשרה בטבת?

הקשר הראשון, נמצא בבכיותיו של יוסף הצדיק על צווארו של בנימין, שנאמר {מה, יד} **וַיִּפֹּל עַל צְוָאֲרֵי בְנִימִן אָחִיו וַיִּבְךְּ וּבְנִימִן בָּכָה עַל צְוָאֲרָיו**.

אומר רש"י - **ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך**. על שני מקדשות שעתידים להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב.

מקור דברי רש"י בגמרא {מסכת מגילה ט"ז, ב} – **בראשית מה-יד} ויפל על צוארי בנימין אחיו, כמה צוארין הוּו ליה לבנימין, אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב**.

זאת אומרת, שבנפילה על צווארו של בנימין יוסף הצדיק בעצם ראה את עשרה בטבת, ואת הסיום בתשעה באב.

מדוע נקרא בית המקדש בשם צוואר, ויפל על צוארי בנימין אחיו?

השפתי חכמים מביא את הפסוק {שיר השירים ד, ד} – כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות אלה המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים.

אומרת הגמרא {מסכת ברכות ל, א'} – א"ר אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות? תל שכל פיות פונים בו.

אבל למה בשם צוואר?

חז"ל ממשילים את גוף האדם, שהראש הוא כנגד הקב"ה והגוף הוא כנגד כנסת ישראל. החלק שמחבר את הראש עם הגוף זה הצוואר. כך בית המקדש מחבר אותנו עם הקב"ה, כמו שהצוואר מחבר את הראש עם הגוף.

ר' צדוק הכהן מלוולין בכמה וכמה מקומות בספרו {פרי צדיק, פרשת מקץ, פרשת ויגש} מדבר על בית המקדש, ומדוע הוא מכונה בשם צוואר.

אומר הקדמה לפני דבריו של ר' צדוק הכהן:

בצוואר ישנם שתי צינורות מרכזיים:

קנה – ממנו נכנס האוויר, ושט – ממנו נכנס האוכל.

בית המקדש נקרא צוואר, כי שם עוברים שתי הצינורות המרכזיים שממנו ניזון העולם.

הקנה שהוא מרכז החיים של האדם, בלעדיו אין לאדם חיים. בית המקדש נקרא בשם **בית חיינו**, אנחנו אומרים את זה בברכות ההפטרה. מי שעולה להפטרה, אומר באחד מברכות ההפטרה **רחם על ציון כי היא בית חיינו**.

בתפילת ראש חודש, כאשר ראש חודש נופל בשבת, אנחנו אומרים **ולפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו, חרבה עירנו ושמם בית מקדשנו וגלה יקרנו ונטל כבוד מבית חיינו**. הקב"ה לקח את הכבוד מבית חיינו שהוא בית המקדש, זה כנגד הקנה.

הושט, זהו המקום שממנו נכנס האוכל.

אומר ר' צדוק הכהן – המזבח נקרא בשם ושט. הושט דומה למזבח, כי המזבח הוא המקום שאוכל את הקרבנות. זה מה שנאמר כמה וכמה פעמים בגמרא, שהמאכיל תלמיד חכם דומה למקריב תמידין והמשקוהו כמנסח על גבי המזבח.

יוצא שהמקום שבו יש השראת שכינה, זה אצל תלמידי החכמים. הם עצמם הופכים להיות המזבח, כי הם עצמם הופכים להיות בית המקדש.

אנחנו היום בס"ד רוצים לעסוק בנושא שקשור לבשורה שהתבשר יעקב אבינו שיוסף נמצא, ממנו נגיע ליסוד בעבודת ה' ונתחבר בס"ד בחזרה לעשרה בטבת:

כאשר האחים מגלים את יוסף והוא אומר להם **אני יוסף**.

אומרת התורה - {ה} ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם: {ו} כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: {ז} וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: {ח} ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים ושימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: {ט} מהירו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בןד יוסף שמיני אלקים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד {י} וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובניך ובנותי וכל אשר לך: {יא} וכלפילתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך: {יב} והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם.

עוד ממשיכה התורה ואומרת:

{ יט } ואתה צויתתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשא אתם את אביכם, קחו את כל מה שאתם צריכים ולכו להביא את כל משפחותיכם ואת אבא. { כ } ועיניכם אל תחס על פליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא.

אומר הדעת זקנים מבעלי התוספות – הדגש כאן הוא מכיון שיעקב אבינו חזר על פכים קטנים, אומר להם יוסף ועיניכם אל תחס על פליכם, מה שנשאר, נשאר. רק תמהרו ותדרו למצרים.

{ כא } ויעשו כן בני ישראל ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה ויתן להם צדה לדרך... { כה } ויעלו ממצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם: { כו } ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם.

אומר רש"י - ויפג לבו - נחלף לבו והלך מלהאמין, לא היה לבו פונה אל הדברים.

והשפתי חכמים מבאר את דברי רש"י - דקשה לרש"י למה לא האמין שהוא חי והלא הוא עצמו היה חושדן שמא מכרוהו, ועל זה פירש מכיון שאמרו שהוא מושל, וזה אין הדעת סובלת להאמין שאיש נכרי ימשול וכל שכן במצרים שאין עבד מולך, מדהא ליתא הא נמי ליתא. לכן אמר לא היה לבו פונה אל הדברים שלא יכול להיות שעבד ימולך במצרים. כמו שזה לא נכון גם זה לא נכון שיוסף קיים.

ראיתי דבר נפלא ביותר היום בס"ד, בספר שנקרא אוצר פלאות התורה ששואל – אם באמת עבד לא מולך על מצרים, איך זכה יוסף להיות מלך במצרים? איך לא התקוממו? אז מה אם הוא פתר חלום, בגלל זה מגיע לו למלך??

תארו לכם, אלף אלפי הבדלות, אובמה חולם חלומות... בא אחד פותר לו את החלומות. אומר לו – אהה, אתה פתרת לי את החלומות, אני ממנה אותך להיות שר ההגנה!

מה הקשר לפתרון חלומות ושר ההגנה??

כותב אוצר פלאות התורה בשם תוספות השלם, אותו דבר מופיע במדרש אגדה:

בשעה שהמליך אותו פרעה למלך, אמרו לו עבד זה ימלך עלינו!! מה עשה יוסף? כיון ששמע יוסף כך, אמר להם – ראיתי שדמות שרה אמנו מצוירת בחדרך. אמר לו יוסף - יבואו השרים ויראו שאיקונין שלה כשלי, וכן עשו. וקראו השרים וראו את זה. עד כאן לשון תוספות השלם.

בתוספות מדרש אגדה, פר' ויחי, אומר - וכשראה פוטיפר שהרכיב פרעה את יוסף במרכבת המשנה, אמר לפרעה – מפני מה המלכת את עבדי, והלא קניתי אותך בעשרים כסף?? מיד ענה יוסף לפוטיפר ואמר – והרי אתה חייב מיתה על זה שקניתי אותי, שאין קונים עבד אלא מכנען, שנאמר "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" ואני מבני שם, ועוד, בן מלכים אני, שהרי פרעה המלך צייר דמות שרה זקנתי ושם אצלו בארמון.

אמר לו יוסף, בא ותראה את הדמות, ותראה אם דומה לי או לא. אם אינו דומה לי, הדין עמך, אבל אם הוא דומה לי, אז אני מתאים להיות מלך. וכך עשו, וראו שדמות יוסף דומה לדמות איקונין של שרה, ולכן יכול למלך.

דבר חידוש מופיע כאן ברמב"ן, פלא עצום:

כותב הרמב"ן, שכאשר הגיעה הבשורה שיוסף חי, יעקב מת מהבשורה וחזר לחיים מחדש, שנאמר ונתחי רוח יעקב אביהם.

אני רוצה לקרוא קטע קטן ברמב"ן - ויפג לבו. נחלף לבו והלך מלהאמין לא היה לבו פונה אל הדברים לשון מפיגין טעמן לשון משנה (גמ' ביצה יד) וכמו מאין הפוגות (איכה ג מט) וריחו לא נמר (ירמיהו מח יא) מתורגם וריחיה לא פג לשון רש"י, ואיננו נכון כי לשון פוגה שביתה וביטול כמו אל תתני פוגת לך (איכה ב יח) וכן עיני נגרה ולא תדמה מאין הפוגות (שם ג מט) שנגרה תמיד מאין שביתה והפסק וכן מפיגין טעמן שמפזרין אותו ומתבטל וכן על כן תפוג תורה (חבקוק א ד) תבטל ותפסק, וגם זה ויפג לבו שנתבטל לבו ופסקה נשימתו כי פסקה תנועת הלב והיה כמת וזה הענין ידוע בבוא השמחה פתאום והוזכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום והחום התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו והנה נפל הזקן כמת ואמר כי לא האמין להם להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם כי הידוע בעלול הזה שיצעקו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח וזה טעם וידברו אליו את כל

דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחיה וזהו ותחי רוח יעקב אביהם.

כל אחד שואל את עצמו – מי זה שבישר ליעקב אבינו ?

כולנו מכירים את מדרשי חז"ל. כולנו מכירים את השיר ששרה סרח בת אשר "עוד יוסף חי, מלך במצרים ויש לו שני בנים, מנשה ואפרים", ככה לימדו אותנו עוד בחיידר.

המקור לזה הוא בספר הישר, מובא שם שהיא לקחה כינור ושרה לו כל הזמן את השיר, שיוסף חי והוא במצרים.

כתוב בספר הישר, שהיות וסרח בת אשר בשרה לו את הבשורה הזאת, בירך אותה יעקב - "אל ימשול המוות בך לעולם, כי החיית את רוחי".

ספר צרור המור כותב, שסרח בת אשר האריכה ימים באופן מופלג, ולבסוף עלתה לשמים כשהיא חיה.

על פי החשבון שעושה צרור המור, היא נפטרה בגיל 620. זכתה להיכנס לאר"י, לחיות בתקופת דוד המלך והיא גם הסגירה את שבע בן בכרי ליואב כמו שכתוב בספר שמואל ב', וכל זה בזכות שבישרה ליעקב אבינו שיוסף חי.

נשאלת שאלה - אם יוסף אומר לאחים, לכו ותגידו לאבא שאני חי, מדוע שלחו האחים את סרח בת אשר לבשר לו את הבשורה?? שיבואו כל האחים, יעמדו בשורה ויגידו "אבא, חזרנו עכשיו ממצרים, יוסף חי", מה הענין שדוקא סרח בת אשר צריכה להיכנס ?

צריך לדעת דבר מעניין מאוד :

בספר מדרש הגדול כותב - האחים חששו שאם יבשרו לו את הבשורה שיוסף חי, תפרח נשמתו, מה עשו?

אמרו לסרח בת אשר - אמרי ליעקב שיוסף קיים והוא חי במצרים, מה עשתה?

המתונה לו עד שיעמוד בתפילה, ואמרה בלשון תמיהה "מה, יוסף חי ?? יוסף במצרים!! יש לו שני בנים!!" אם אנחנו היינו שומעים דברים כאלה, מיד היינו מסתובבים אחורה. אבל יעקב אבינו לא מסתובב אחורה. יעקב שומע... שומע... הוא לא יכול להגיב כי הוא באמצע 18, אבל בינתיים זה נכנס ללב.

השפתי כהן אומר – עשו כן בחכמה. כי היו תינוקות (סרח בת אשר היתה ילדה קטנה) והיות וכך, המילים שילד קטן אומר זה לא כמו מילים שאדם מבוגר אומר, אתה לא מקבל את הדברים בשוק. לכן היתה מנגנת בניגון, והיתה מאריכה ומכניסה את הדברים, עשתה את זה באיטיות, עד שנכנסו הדברים לליבו והאמין להם.

האלשיך הקדוש לומד מכאן – גם לצעירים אסור לבשר כאלה בשורות, בבת אחת.

הוא מביא ראייה מדברי גמרא {מסכת כתובות ס"ב, ב'} :

רבי חנניה בן חכינאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי א"ל איעכב לי עד דאתי בהדך לא איעכבא ליה אזל יתיב תרי סרי שני בני רב עד דאתי, אישתנו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לביתה. אזל יתיב אגודא דנהרא שמע לההיא רביתא דהוה קרו לה בת חכינאי בת חכינאי מלי קולתך ותא ניזיל, אמר ש"מ האי רביתא דידן אזל בתרה הוה יתיבא דביתהו קא נהלה קמחא, דל עינה חזיתיה סוי לבה פרח רוחה אמר לפניו רבש"ע ענייה זו זה שכרה בעא רחמי עלה וחייה.

לשון הרב - מספרת הגמרא שר' חנינא קיבל רשות מאשתו ללכת ללמוד תורה 12 שנה מחוץ לבית. כשחזר, לא הכיר את הבית שהיא גר בו. ניגש לנהר, אולי יפגוש מישהו מוכר, פתאום שומע צעקה 'בת חכינאי בואי רגעי, הבין שזאת בתו, עקב אחריה ונכנס עמה הביתה. באותו זמן אשתו ברהר חייטים ואיך שראתה אותו פרכה נשמתה. מה עשה ר' חנינא בן חכינאי? התפלל לפני הקב"ה – 'צדיקה זו שנתנה לי ללכת ללמוד 12 שנה זה שכרה' חזרה נשמתה וחיתה.

ממשיכה הגמרא ומביאה מעשה נוסף :

רבי חמא בר ביסא אזיל יתיב תרי סרי שני בבי מדרשא, כי אתא אמר לא איעביד כדעביד בן חכינאי עייל יתיב במדרשא שלח לביתיה אתא ר' אושעיא בריה יתיב קמיה, הוה קא משאיל ליה שמעתא חזא דקא מתחדדי שמעתיה חלש דעתיה אמר אי הוואי הכא הוה לי זרע כי האי. על לביתיה על בריה קם קמיה הוה סבר למשאיליה שמעתתא קא בעי אמרה ליה דביתיה מי איכא אבא דקאים מקמי ברא, קרי עליה רמי בר חמא {קהלת ד-יב} החוט המשולש לא במהרה ינתק זה ר' אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא.

לשון הרב - מעשה בר' חמא בר ביסא שהלך ללמוד 12 שנה בבית המדרש, אמר רבי חמא בר ביסא "לא אעשה כר' חנניה בן חכינאי", היה יושב בבית המדרש ושולח כל תקופה מסוימת שליחים לביתו להודיע שעוד פרק זמן מסויים הוא מגיע כדי להכין אותם נפשית.

אומר האלשיך הקדוש – לא צריכים להיות זקנים בשביל זה. גם אנשים צעירים שמבשרים להם כאלה בשורות, זה יכול להיות מסוכן. לכן צריך לדעת איך לבשר בנחת ובהכנה ולא בפתאומיות.

אם ככה רבותי, יעקב אבינו לא מקבל את הדברים, שנאמר וַיִּפֶּגַע לְבוֹ פִּי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם.

מתי הוא כן האמין ?

וַיִּרְא אֶת הָעֲגֻלּוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אֹתוֹ וַתַּחֲי רִיחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, מה קרה ? מה הוא ראה בעגלות ?

רבותינו מבעלי התוספות עונים תשובה :

היות ויעקב ראה שהגיעו עגלים ממצרים (חוץ מעגלות). והעגלים האלה, אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ל"ג, א. בכורות כ"ח} :

...אין פרה וחזירה יוצאת מאלכסנדריא של מצרים אלא אם כן חותכין האם שלה.

במצרים היו חזירים ופרות מעולות, היות וזה היה הייצוא המרכזי משם, המצרים לא היו נותנים להם לצאת למקום אחר, אלא אם כן היו מעקרים אותם. מדוע? כדי שלא יוכלו להוליד עוד וולדות משובחות, כדוגמת הבהמות של המצרים.

כיון שראה יעקב אבינו שיוסף שלח עגלים, את כל התוצרת הזאת, אמר - לא יכול להיות שנתנו לו, אלא אם כן פרעה אישר את העניין !

מה פתאום פרעה אישר את זה ?!

אלא, זה סימן שיוסף מלך במצרים. (מושב זקנים מבעלי התוספות)

רש"י מתרץ, כידוע לכולם, כשנפרדו יעקב אבינו ויוסף, עסקו בסוגיה של עגלה ערופה. והיות ונפרדו בפרשה הזו, רָמַז רָמַז לו - אמר לו נפרדנו בפרשת עגלה ערופה !

יסוד הדברים מובאים בכמה וכמה מפרשים :

בעל הטורים (בפרשת וישב) דעת זקנים מבעלי התוספות (מה, כז), כותבים : {לז, יד} וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֵא שְׂכָמָה. בשעה שיעקב שולח את יוסף לראות בשלום אחיו, הוא מלווה אותו, אומר לו יוסף "אבא, אתה מבוגר, תחזור הביתה".

אמר לו יעקב אל תהיה מצוות לווייה קלה בעיניך, דע לך, שעליה נוספה פרשה בתורה!

פרשת עגלה ערופה, מוצאים חלל שלא נודע מי הכהו...

אומרת התורה, שכאשר נמצא חלל, יוצאים הדיינים הקרובים אל החלל, עורפים עגלה בנחל איתן ורוחצים את ידיהם על העגלה הערופה בנחל, ואומרים {דברים נא, ז} וַיִּדְּנוּ לֹא שִׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וַעֲיִנֵינוּ לֹא רָאוּ {ח} כִּפֹּר לַעֲמֹד יִשְׂרָאֵל.

שואלת המשנה {מסכת סוטה מ"ו, ב} - וְכִי עַל דַּעְתָּנוּ עֲלֵתָה שְׂזָקְנֵי בֵּית דִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵן ??

אומרת הגמרא – הכפרה היא לא על חשד לרצח אלא אולי בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה.

אמר יעקב ליוסף – אל תזלזל בנושא הליווי, כי גם הזקנים אם לא היו מלווים, היו מאשימים אותם שרצחו ! לכן אני מלווה אותך, כי התורה מלמדת אותנו עד כמה חשוב ענין הליווי.

אומרים חז"ל - אחד המלווה ואחד המתלווה, שניהם אינם ניזוקים כל היום.

רבותי, אם אלה הם הדברים, אני רוצה לקרוא מדרש ואם נזכה, גם נרחיב בו :

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה צד, אות ג} - אמר להם יוסף אם יאמין לכם הרי מוטב, ואם לאו אתם אומרים לו בשעה שפירשתי ממך לא בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק, הלא הוא דכתיב: וירא את העגלות ותחי רוח. (בראשית מה, כח).

נשאלת השאלה – מדוע יוסף אומר, אם לא יאמין לכם תגידו לו שנפרדנו בלימוד פרשת עגלה ערופה, אם הוא מאמין לכם, אתם לא צריכים להגיד לו על עגלה ערופה ? למה צריך להעלים את עגלה ערופה אם הוא מאמין ?

רבותי, אני רוצה לשאול שאלת מפתח בכל הנושא הזה :

הם באים ומספרים ליעקב שיוסף חי, יעקב לא מאמין להם, אומר השפתי חכמים – יעקב אמר שלא יכול להיות שעבד מולך במצרים.

רבותי, למה הוא לא מאמין ??? מה אתה חושב, שבאו 11 חברה ומספרים לך בדיחות ???

ממשך המדרש ואומר - תני רבי חי'א מה טיבו של בדיאי הזה, אפלו אומר דברים של אמת אין מאמינים אותו.

אומר המתנות כהונה- הוא לא מאמין כי הם הרי הביאו לו את כתונת הפסים טבולה בדם ואמרו לו (לו, לב) הֲפֹרָא נֶאֱמַר בְּנֵךְ הוּא אִם לֹא. הם שיקרו אותו ועכשיו הם אומרים שהוא חי? לא מאמין!

רבותי, עשרה שיקרו, אבל יש אחד שלו שיקר – בנימין !

אם נגיד, כפי שסובר הריטב"א וכמו שכותב הטור, שבנימין לא חזר ממצרים והראיה שכתוב - {כג} ולאבי שֶׁלַח פָּזַת עֲשָׂה חֲמִיָּם, למה עשרה ?

כי בנימין נשאר אצלו.

כתוב בחז"ל ודיברנו על זה לפני כמה שנים, יש שיטות אם בנימין חזר או לא.

חלק מהמפרשים אומרים שהוא לא חזר ! אם הוא לא חזר, באמת נמצאים רק עשרה ולא מאמין כי הם שיקרו לו.

אבל חלק מהמפרשים סוברים, שהוא כן חזר ! וא"כ נשאלת השאלה למה הוא לא מאמין ???

האור- החיים הקדוש שואל את השאלה הזאת.

בנוסף, בספר מנחת עני לבעל הערוך לנר, שואל שאלה – הרי הגמרא אומרת, שאין אדם משקר בדבר שניתן לבדוק אותו. אדם משקר רק בדבר שהוא בטוח שאי-אפשר לגלות.

מה הבעיה הגדולה לשלוח שליח למצרים? שמונה ימים הוא מגיע ושם הוא ישאל – תגידו, המושל במצרים קוראים לו יוסף ??? בזמן קצר אתה יכול לבדוק את זה !

רבותי, נחזור בחזרה לפרשת וישב ונראה שהשאלה הרבה יותר קשה :

ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנא אתו על חלמתי ועל דבריו: {ט} ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר מוכבים משתחווים לי: {י} ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחידך להשתחית לך ארצה: {יא} ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר.

כולם שונאים אותו חוץ מאחד, מי זה ?

אבא שלו, שנאמר וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר – כתב את החלומות והכניס לכיס.

חוזרים 11 שבטים ואומרים לו - אבא ! מה שכתבת בפנקס, אמת ! יוסף מלך במצרים, כולנו התכופפנו והשתחונו בפניו. וְהִנֵּה הַשָּׁמַשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עֶשְׂרֵי כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי, רק אתה ובלחה חסרים, בואו! הכל התקיים!

- לא מאמין!

אבל הרי שמרת את הדבר, אתה האמנת שזה יקרה, למה אתה לא מאמין!?

רבותי, יעקב אבינו לא מאמין אפילו רגע אחד שיוסף מת.

אומרת התורה - (לו, לה) וַיִּקְמוּ כָּל בְּנָיו וְכָל בְּנֵי לְנַחְמוֹ וַיִּמָּאֵן לְהִתְנַחֵם, מה זה וַיִּמָּאֵן לְהִתְנַחֵם ?

גזרה על המת שישתכח מהלב לאחר י"ב חודש.

אמר יעקב - הילד הזה לא נשכח לי מהלב ! פירוש הדבר שהוא חי !

אומרת התורה, בפרשת ששבע (מג, יד) ... וְשָׁלַח לָכֶם אֶת אַחֵיכֶם אַחֵר.

אומר רש"י - את אחיכם. זה שמעון : אחר. רוח הקודש נזרקה בו לרבות יוסף.

רבותי, נאמר בתורה (מב, א) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בַּמִּצְרַיִם. שואלים חז"ל – איך אפשר לראות שיש שבר ?

אומר רש"י - וירא יעקב כי יש שבר במצרים. ומהיכן ראה, והלא לא ראה אלא שמע, שנאמר (להלן מב ב) הנה שמעתי וגוי, ומהו וירא, ראה באספקלריא של קודש שעדין יש לו שבר סבר במצרים. ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפרוש שזה יוסף.

חוזרים בחזרה 11 שבטים ממצרים ואומרים לו - אבא, יוסף חי ! הוא מלך ! כל החלומות התגשמו !

"לא מאמין לכם" !

מה קרה ? למה הוא לא מאמין ??

השאלה הזאת מובאת בספרו של ר' אליהו לופיאן (לב אליהו), שם ראיתי אותה לראשונה.

אומר ר' אליהו לופיאן - אם היו באים האחים ליעקב אבינו ואומרים לו – שמע, מצאנו את יוסף, יש לו חנות במרכז קהיר, הוא היה מאמין. הוא מלך במצרים, היה מאמין. דבר אחד הוא לא האמין – שהוא "חי"...

אומר ר' אליהו לופיאן – אתה צריך להכיר שפת תורה, אתה צריך להכיר שפה של שבטים, אתה צריך להכיר את שפתו של יעקב אבינו. מה הכוונה במילה 'חי' ?

אומר ר' אליהו לופיאן - חי, לא הפירוש פיזית שהוא נושם. את זה יעקב ידע גם קודם, הגמרא במסכת מכות מסבירה מה פירוש המילה 'חי'.

אומרת הגמרא {מסכת מכות י, א} - א"ר יצחק מאי קרא {דברים ד-מב} ונס אל אחת מן הערים האל וחי, עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא, תנא תלמיד שגלה מגליו רבו עמו שנאמר וחי.

למה מגלים רבו עמו ?

כותב הרמב"ם {הלכות רוצח, פרק ז, א} - תלמיד שגלה לערי מקלט מגליו רבו עמו שנאמר וחי, עשה לו כדי שיחיה וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין. וכן הרב שגלה מגליו ושיבתו עמו.

אדם שרגיל ללמוד תורה מרב פלוני וביאו לו רב אלמוני, התורה שילמד היא לא אותה תורה!

אם התורה היא לא אותה תורה, הוא לא חי!

חי, פירוש הדבר שהוא בשלמות רוחנית!

כותב הנציב מוולוז'ין – אדם קונה לאשתו זר פרחים, הביא לה פרחים חיים. כמה זמן הם חיים?

בדיוק יומיים ואח"כ משליכים לפח, למה? אבל הבאתי אותם חיים!

כחן מאוד, יש לו עוד יומיים שלוש, אבל כשניתקת אותו ממקור הצמיחה שלו, הוא כבר מת!

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה דף ג, ב} – **ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצוות מיד מתים, דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים כך בני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים.**

אמר יעקב אבינו – אם הייתם אומרים לי שהוא נושם, שהוא שר החוץ במצרים או שיש לו חנות בקהיר אני מאמין! אתם אומרים לי שהוא חי ???

חי, פירוש הדבר, שהוא דבוק בקב"ה במאה אחוז, שנאמר **וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה'** אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם!

חיים זה דבקות בקב"ה!

אתם מספרים לי שהוא במצרים, והוא עוד חי?! לא מאמין שיכול להיות דבר כזה!

את זה, הוא לא מאמין גם לבנימין.

"כשקיבלתי את הברכות מאבא הייתי בגיל 63, אמא אמרה לי שמעתי שעשו רוצה להרוג אותך. ברח לך אל לבן אחי חרנה וישבת עמו ימים אחדים".

כמה זמן זה ימים אחדים?

אומרים חז"ל – 7 שנים.

יעקב אבינו יודע שהוא הולך לחרן לשבע שנים. בדרך לחרן, הוא עצר כדי לבנות את עצמו, איך לחיות אצל לבן!

14 שנה הוא שקד בישיבת שם ועבר - על כל שנה בבית לבן, צריך שנתיים הגנה.

רבותי, אומר יעקב - כשיצאתי לבית לבן, לא הייתי ילד. הייתי בן 77... עד גיל 97 הייתי אצלו. אתם יודעים איך שרדתי?!

כי הרגשתי שאני לא שייך לפה. הרגשתי כמו בלול של תרנגולות, אין לי שפה משותפת איתם. זה היה בגיל 77 בבית לבן! לבן הוא נוכל ובני עירו נוכלים!

אתם רוצים לספר לי שנער בן 17 שיורד למצרים, ערוות הארץ! כל זוהמת העולם נמצאת שם (כפי שמביא האלשיך), אתם רוצים לספר לי שהוא עוד נשאר חי ???

לא יכול להיות שיש לו עוד קשר עם הדת! אל תספרו לי שהוא חי! אין מצב !!

רבותי, למה הוא ירד למצרים?

כתוב בחז"ל, כשירד יוסף למצרים, קנה אותו פוטיפר סריס פרעה שר הטבחים, למה הוא קנה אותו?

מביא האור-החיים הקדוש, שהוא קנה אותו לעבירות רח"ל. מה עשה הקב"ה?

סירס את פוטיפר.

ילד בן 17 עם כל היצרים, יכול להישאר חי?! על מה אתם מדברים ???!

כותב הרמב"ם (הלכות זעות, פרק ו' הלכה א') – **דָּרָךְ פְּרִיְתוֹ שֶׁל אָדָם לְהִיּוֹת נִמְשָׁךְ בְּדַעוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אַחַר רָעִיו וְחֻבְרָיו וְנוֹהֵג כְּמִנְהַג אֲנָשֵׁי מְדִינָתוֹ. לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִתְחַבֵּר לַצַּדִּיקִים וּלְיִשָּׁב אֶצֶל הַחֲכָמִים תְּמִיד כְּדֵי שְׂלִמּוֹד מִמַּעֲשֵׂיהֶם. וְיִתְרַחַק מִן הַרְשָׁעִים הַהוֹלְכִים בְּחַשְׁךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִלְמּוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם. הוּא שְׂשֻׁלְמָה אוֹמֵר (משלי יג-כ) 'הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יִחְכֵּם וְרַעָה כְּסִילִים יְרוּע'. וְאוֹמֵר אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ וְגו'. וְכֵן אִם הִיָּה**

במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילד למקום שאנשיה צדיקים ונהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמננו. או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגיסות או מפני החלי ישב לבדו יחידי פענין שנאמר (איכה ג-כח) 'ישב בדרך וידם'. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישוב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונהג במנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות. ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים פענין שנאמר (ירמיה ט-א) 'מי יתנני במדבר מלון ארחים'.

אתם מספרים לי שהוא מושל במצרים !! בחור בן 37 שומר תורה ומצוות !! דבוק בתורה, פאות מסולסלות וכובע, לא יכול להיות דבר כזה !!!

אז מה קרה?

אומר האור-החיים הקדוש – גם כאשר יעקב אבינו ראה את העגלות, אמר בלבו 'אני לא בטוח שהוא חי'.

מתי הגיע יעקב אבינו למסקנה, שיוסף עמד בכל הניסיונות ?

(מו, ל) ויאמר ישׂראל אל-יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את-פניך כי עודך חי.

אומר האור-החיים הקדוש - כי עודך חי. פירוש הפעם הזאת בראייתך ולא מקודם כשנתבשרתי, והטעם אחרי ראותי פניך והכרתי בהם שעודך חי, פי' צדיק כמקודם ולא נשתנה דיוקנך מכמות שהיה אלא עודך חי, כי הצדיקים קרויים חיים (ברכות יח.) ונכון.

ישנם הרבה אנשים שחיצונית נראים כמו צדיקים גדולים, אדם יראה לעיניים וה' יראה ללב, מה שנעשה בפנים רק הקב"ה יכול לדעת, צדיקים מתבוננים בפני בני אדם ויודעים מה יש בליבם.

אתם מספרים שיוסף חי? אני עדיין לא מאמין. עכשיו שאני רואה אותך בעיניים שלי, אמר יעקב, עכשיו אני יודע שאתה חי!

רבותי, אם אלה הדברים, נוכל בע"ה להעמיק שלב נוסף:

בפרשת מקץ אומרת התורה:

{ג} ויִרְדּוּ אֲחֵי יוֹסֵף עִשְׂרָה לְשֹׁבֵר בַּר מִמִּצְרַיִם... וַיֹּסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ וַיִּבְאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אִפְסִים אַרְצָה: {ז} וַיִּרְא יוֹסֵף אֶת אֲחָיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַכַּר אֲלֵיהֶם וַיִּדְבַּר אֲתָם קְשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵאִין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁבֵר אֶכְל: {ט} וַיִּזְכַּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֹמוֹת אֲשֶׁר חָלֵם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִרְגְּלִים אַתֶּם לָרְאוֹת אֶת עֲרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם... {כא} וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אֲחָיו אֲבָל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אֲחֵינוּ אֲשֶׁר רְאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְּנוֹ אֲלֵינוּ וְלֹא שָׁמְעֵנוּ עַל כֵּן בָּאָה אֲלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת... וַיַּעַן רְאוּבֵן אֶתֶם לֵאמֹר הֲלוֹא אֲמַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אֵל תַּחֲטְאוּ בְיָלֶד וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם דָּמּוּ הֵנָּה נִדְרָשׁ.

אומרים האחים – נכון שדנו אותו למיתה, בכל זאת הוא התחנן... היינו צריכים לרחם עליו.

נשאלת השאלה - הרי ראובן רואה את האחים שלו שפופים, מדוכאים, מה יש לך להוכיח אותם עכשיו!! זה יעזור במשהו!!

בא האור-החיים הקדוש ואומר דבר נורא - התנהל ויכוח בין יהודה לראובן, אנחנו פסקנו את דינו כדין רודף ודינו למיתה!

אמר ראובן - קחו אותו ושימו אותו בבור.

שואל האור-החיים הקדוש – מה זה שימו אותו בבור!! הרי הבור מלא נחשים ועקרבים !

אמנם הם לא ראו את עומקו, אבל מסתמא הם תיארו לעצמם שאין שם חיות 'חברותיות' (הגמרא אומרת שאחד שנפל לבור של נחשים מעידים עליו שהוא מת).

אמר ראובן ליהודה – בסדר, שים אותו בתוך הבור, שימות. אבל שלא תעזו לשלוח אותו למצרים!

אמר לו יהודה- בשום פנים ואופן, אנחנו לא נשפוך דם נקי, מה בצע פי נהרג את אחינו וכסינו את דמו – מה פתאום! נמכור אותו לישמעאלים.

מה הייתה נקודת הויכוח בין יהודה לראובן ?

ראובן אמר - נזרוק אותו לבור!

אהה... יכול להיות שיש נחשים ?

אומרת הגמרא {מסכת ברכות לג, א} - אין ערוז ממית אלא החטא ממית - אם יש בו עוון, אמר ראובן, יהרגו אותו הנחשים, ואם אין בו עוון, הם לא יגעו בו.

אמר ראובן ליהודה - אבל דע לך! שאם אתה שולח אותו למצרים, הוא אמנם לא ימות גופנית אבל הוא ימות רוחנית!

והתורה הקדושה אמרה - מוטב ימות זכאי ולא ימות חייב!

אתה שולח אותו למקום זוהמה, לערוות הארץ, לשם אתה שולח אותו!! הוא יחיה פיזית אבל ימות רוחנית.

אמר לו ראובן - גדול המחטיאו יותר מן ההורגו!

אמר לו יהודה - נשלח אותו למצרים ולא נשפוך דם!

אומר האזנים לתורה בשם הגאון מוילנה - אמר יהודה, אם אנחנו הורגים אותו אין לנו יותר מה להתפלל לקב"ה,

מה בצע פי נהרג את אחינו וכסינו את דמו, ר"ת - בוקר - צהריים - ערב.

אומר הנביא ישעיהו {א, טו} גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו - אם יש לכם דם על הידיים, הקב"ה לא שומע תפילה.

אמר יהודה - אם נהרוג אותו אין לנו כפרה, בקר צהריים וערב, הקב"ה לא ישמע את תפילתנו.

שואל האור-החיים הקדוש - מי צודק?

ראובן אמר, נהרוג אותו פיזית ולא רוחנית.

יהודה אמר, נשלח אותו למצרים ושם יתמודד. הכל תלוי במזל, ואפילו ספר תורה שבהיכל, זה לא קשור אלינו, שיתמודד!

מי צודק בויכוח ?

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ו, ב} - ובוצע ברך נאץ ה' רבי מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה שנאמר {בראשית לז-כו} ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וכל המברך את יהודה הרי זה מנאץ ועל זה נאמר ובוצע ברך נאץ ה'.

איזה דרך צודקת, של יהודה או של ראובן ???

אומרת הגמרא, מי שמברך את יהודה על עצתו למכור את יוסף למצרים, כאילו מנאץ את הקב"ה.

אהה, אבל זה הצליח! יוסף חזר בשלום ממצרים, הוא חי!!

אבל הויכוח הזה שהתנהל בין יהודה לראובן בשעת מעשה, זה בדיוק הויכוח שהיה כאשר האחים מגיעים ליעקב אבינו, ואומרים לו- "יוסף חי!"

- "אני לא מאמין!"

אמר ראובן - לשלוח ילד כזה למצרים, בגיל 17, אין סיכוי שהוא יחיה!

אלו הדברים שמבארים רבותינו, סביב הויכוח הזה.

אומר **הכתב סופר** - כשבאו האחים ואמרו ליעקב אבינו, דע לך שיוסף חי ולא סתם חי, אלא הוא מושל בכל ארץ מצרים! כלומר, הוא מושל בכל הניסיונות של ארץ מצרים! **איזהו גבור הכובש את יצרו, מאיפה לומדים את זה?**

שנאמר **ומשל ברוחו מלכד עיר**.

אומר יעקב אבינו – לא רק חי, אלא עומד בכל הניסיונות! זה דבר שאני לא יכול לקבל.

מה קרה?

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם.

ממה הוא התרגש?

הוא ניזכר שיוסף נפרד ממנו בפרשת **עגלה ערופה**, אהה, הוא זוכר מה למדנו לפני עשרים שנה. סימן שהוא חי!!!

יוסף שלח לו עגלות, לומר לו – אבא, אם אתה שואל איך עמדתי בכל הניסיונות, זה רק בזכות דבר אחד – זה שהחזקתי בתורה! זה נתן לי את הכוחות לעמוד בכל הניסיונות.

אומרים רבותינו, זה מה שאמר להם יוסף הצדיק - **{יג} והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים.**

מה מעניין את יעקב הכבוד שיש לבן שלו במצרים!?

אומר הגאון מוילנה - במקום שכתוב **כבוד חסר**, זה כבוד לכסף. כמו שכתוב אצל אחי רבקה **(בראשית לא, א) וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה**. והיכן שכתוב **כבוד מלא**, זה כבוד חכמים ינחלו.

אמר להם יוסף - תספרו לאבא את כבודי, שיש לי כבוד לתורה, אני דבוק בתורה! ומי שדבוק בתורה זוכה לעבור את כל הניסיונות.

רבותי, בואו נבין מה יש בפרשת העגלות:

לפני שניכנס לעומק הדברים, אני יאמר רעיון נפלא שכל המפרשים כאן מביאים. ראיתי את זה בספר של **הרב פינקוס**, וכן **בטללי אורות**, כולם מביאים את אותו רעיון נפלא, לאור סיפור שקרה בזמנו של הגאון מוילנה.

בימי הגאון מוילנה, היו זוג שהתחתנו וחיו כמה שבועות יחד. בוקר אחד, בלי הודעה מוקדמת, נעלם הבעל – אבדו עקבותיו... הוצע פרס כספי, תלו מודעות, שום דבר. איננו! השאיר אישה עגונה.

חלפו חמש שנים, יום אחד מגיע אדם ודופק בדלת, אומר ש-ל-ו-ם!!!

אף אחד לא מזהה אותו, כן אדוני, מי אתה??

אני החתן שלכם!

איך יכול להיות?! היית יותר שמן, אזנים בחוץ, זקן יותר ארוך... זה לא אתה!

זה אני, מה קרה לכם??

התחילו ויכוחים במשפחה, זה הוא, זה לא הוא.

אמר הבעל לאשתו, בואי לחדר ואספר לך מה קרה. אני יוכיח לך שזה אני!

דוד שלמה נתן 1200 לחתונה, סבתא שלך 250, את לא זוכרת הלכנו והוצאנו מהכספומט 400 שקל?! אבא שלך מחביא את הכסף מתחת לפומפיייה למטה. סיפר לה פרטים ופרטי פרטים על המשפחה, יודע את כל הסיפורים!

אומרת לו אשתו – שמע, אתה באמת יודע את כל הסיפורים, אבל זה לא אתה. זה אני!! זה לא אתה!!! מה עושים? הלכו לגאון מוילנה.

אמר הגאון "חכו כמה ימים ואתה תבוא אלי בשבת לבית הכנסת", הגיעו בשבת לבית הכנסת, אמר להם הגאון "כנסו כולכם ואל תגידו לו שום דבר, רק שילך לשבת במקום הקבוע שלי... וכך עשו.

אומר לו השוער "משה, שב במקום, אני הולך להביא סידורים",

- איזה מקום ?

- "במקום שישבת אז בחתונה, הפתק עם השם שלך עוד שם, אתה יכול לשבת"...

משה נשאר לעמוד במקום, לא אז !

באו לגאון וסיפרו לו, אמר הגאון – תשלחו אותו מכאן, זה לא הוא !

חקרו וחקרו, וגילו שבאמת זה לא הבעל, אלא מישהו שפגש את הבעל באחת הדרכים והוא סיפר לו הכל על המשפחה, אמר לו השארתי אישה עגונה לפני חמש שנים במקום פלוני. ככה וככה הדברים, תרשום הכל ותתחזה שאתה זה אני.

אומר הגאון - הכל הוא יכול לתת. אבל במחשבת טומאה לא תעלה מחשבת קדושה ורעיון של קדושה.

אומרים תלמידי הגאון – {מה, כז} **וַיֵּרָא אֶת הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם** – אמר יעקב, אם יוסף היה שקוע בטומאה, הוא לא היה זוכר את המסכת שלמדנו בפעם האחרונה. אם הוא זוכר אותה, סימן שהוא חי !

אנחנו רוצים לעמוד על נקודה נוספת:

בספר **תורה שלמה** מביא תנחומא מכתב יד – **וַיֵּרָא אֶת הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם**. מהו **וַיֵּרָא** ? וכי קטנות היו שאינן נראות? והלא גדולות היו!

אלא, כל אותם ימים שנפרד יוסף מאביו, היה יעקב מצטער ואומר, הלא אין התורה פלסטר, כל כולה אמת. למדנו אחד המלווה ואחד המתלווה אינם ניוזקים כל היום כולו, אם גם המתלווה אינו ניוזק, לפי שאין אדם נפטר מחברו אלא מתוך הלכה, כשנפטרתי ממנו היינו עסוקים בפרשת 'עגלה ערופה' !

אם ככה, גם נפטרנו בדבר הלכה, גם ליווייתי אותו וגם הוא התלווה, איך יכול להיות שקרה לו נזק?!

שלח לו יוסף ואמר לו, לא נענשתי. **כִּי לְמַחֲיָה שָׁלַחֲנִי אֱלֹקִים**, וזהו שנאמר **וַיֵּרָא אֶת הָעֲגָלוֹת** - נתישבה דעתו בדבר הלכה וזהו שנאמר **וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם**.

כל הזמן יעקב היה טרוד בסוגיה הזאת, לא יכול להיות שזה קרה !

אומר המהר"ל (גור אריה, מובא בדעת זקנים לבעלי התוספות) - יעקב ליווה אותו והם עסקו בפרשת 'עגלה ערופה', איך יכול להיות שקרה לו כזה מעשה? הרי מי שמלווה או מי שמתלווה אינו ניוזק?!

לפני שניישב את הענין, אני יביא עוד פירוש אחד שמופיע ב**פרדס יוסף**, ומזה בע"ה, נעבור לישוב האחרון:

הפרדס יוסף מביא את המשנה {מסכת סוטה מה, ב} :

במאי קמפלגי, אילימא לענין מדידה קמיפלגי הא מדקתני סיפא מאין היו מודדין מכלל דרישא לא במדידה עסקינן, אמר ר' יצחק במת מצוה קנה מקומו קמיפלגי והכי קאמר, לקוברו קנה מקומו והיכא דנמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי ר' אליעזר ר' עקיבא אומר הגוף אצל הראש במאי קמיפלגי מר סבר גופיה בדוכתיה נפיל רישא דנאדי ונפיל ומר סבר רישא היכא דנפיל נפיל גופא הוא דרהיט אזיל: מאין היו מודדין: במאי קמיפלגי מר סבר עיקר חיותא באפיה ומר סבר עיקר חיותא בטיבוריה, לימא כי הני תנאי מהיכן הולד נוצר מראשו וכן הוא אומר {תהילים עא-ו} ממעי אמי אתה גוזי ואומר {ירמיה ז-כט} גזי נזרך והשליכי וגו', אבא שאול אומר מטיבורו ומשלח שרשו אילך ואילך. אפילו תימא אבא שאול ע"כ לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה דכי מיתצר ולד ממציעתיה מיתצר אבל לענין חיותא דכולי עלמא באפיה הוא דכתיב {בראשית ז-כב} כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו': רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו: מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב דכתיב {יחזקאל כא-לד} לתת אותך אל צוארי חללי רשעים.

שואלת הגמרא, כשנמצא חלל באדמה ולא יודעים מי הכהו, מהיכן מודדים ? אחד אומר מודדים מהאף ואחד אומר מודדים מהטבור, מאי נ"מ ביניהם? אם בודקים ממקום חיותו של אדם – האף או ממקום תחילת בריאתו של אדם – הטבור.

עוד שואלת הגמרא מה קורה כאשר הגוף נמצא במקום אחד והראש במקום אחר?

האם אנחנו אומרים, שהראש נפל במקום והגוף המשיך ללכת או שהגוף נופל והראש מתגלגל?

מביאה הגמרא מחלוקת:

ר' אליעזר אומר כשמוצאים ראש וגוף, מוליכים את הראש אצל הגוף ור' עקיבא אומר מוליכים את הגוף אצל הראש.

אומר הפרדס יוסף - שלח לו יוסף "אבא, אתה הראש ואני הגוף", אם אתה הראש ואני הגוף, אני שולח לך את העגלות שתד למצרים, כשיטת ר' אליעזר שמוליכים את הראש אצל הגוף.

הסימן של העגלות היה - אתה הראש, אז תרד למצרים, כי הראש הולך אחר הגוף.

כך אומר הפרדס יוסף.

תירוץ נוסף - מופיע בערוך לנר, וכן ביום התלמוד {מסכת בבא-קמא פתיחה}, שניהם אומרים את אותו יסוד באופן נפלא ביותר. ננסה להבין מה מונח כאן:

כאשר יעקב אבינו רואה את יוסף, הוא אומר לו { בראשית מו, ל } אִמּוֹתָה הִפְעַם אַחֲרַי רְאוֹתִי אֶת פְּנֵיךְ, עכשיו, אני יכול למות.

אומר רש"י – אִמּוֹתָה הִפְעַם. פשוטו כתרגומו. ומדרשו, סבור הייתי למות שתי מיתות. בעולם הזה ולעולם הבא, שנסתלקה ממני שכינה, והייתי אומר שיתבעני הקב"ה מיתתך, עכשיו שעודך חי, לא אמות אלא פעם אחת.

שואל הערוך לנר וכן ביום התלמוד – למה הוא היה בטוח שהקב"ה יעניש אותו? מה הוא עשה לא בסדר?

שואל השל"ה הקדוש - איך לא הבין יעקב אבינו שיוסף חי?

הרי הוא רואה שהוא לא מקבל ניחומים, וגזרה על המת שישתכח מהלב לאחר י"ב חודש, הוא רואה שהמת לא משתכח, מזה לבד אפשר להבין שיוסף חי.

אומרים ים התלמוד והערוך לנר בספרו מנחת עני - ישנה שאלה בצמח צדק {סימן ו} - מה קורה לבן-אדם ששולח את חברו לשליחות ונהרג בדרך, האם חייב המשלח כפרה על מה שהוא עשה או לא?

פוסק הצמח צדק - חייב המשלח כפרה.

אומר יעקב אבינו - אם אני שלחתי את יוסף והוא מת { בראשית לו, ג } טָרַף טָרַף יוֹסֵף - הקב"ה יתבע אותי על מה שעשיתי! למה?

אמנם ליווית אותו ונפרדתם מתוך דבר הלכה, אבל ההלכה היא, שאדם שיצא לדרך והוא מת בדרך בגללך, אתה צריך כפרה! מאיפה לומדים את זה?

אומר המהר"י וייל (ר' יעקב בן יהודה וייל) - דע לך, בנושא של מוות של אדם, התורה תובעת מאדם דברים שהיא לא תובעת בדברים אחרים.

ידוע לכולם, שיהונתן בא לדוד המלך ואמר לדוד – דע לך, אבא שלי שאול רוצה להרוג אותך, תברח!!!

יום רביעי בשבוע, תופס את עצמו דוד ובורח, מוצא את עצמו מסתתר בתוך שדה.

רביעי, חמישי ושישי, דוד בלי אוכל. בשבת, הוא יוצא מהמחבוא ומגיע לנוב עיר הכהנים. הוא מבקש מאחימלך - תן לי לאכול.

אומר לו אחימלך, הכהן הגדול בנוב, אין לי מה לתת לך לאכול. הדבר היחיד שיש כאן זה לחם הפנים שאני מחליף אותו עכשיו על השולחן, אתה יכול לקחת את לחם הפנים של שבוע שעבר.

שואלת הגמרא - איך היה מותר לו לאכול את לחם הפנים?

אומרת הגמרא - בגלל שתקף אותו בולמוס (רעב גדול).

לקח דוד המלך את לחם הפנים ואכל. לפני שיצא לדרך חזרה, ביקש מאחימלך את החרב שבו הרג את גולית ונתן לו.

אומרת הגמרא - באותה שעה, היה שם דואג האדומי שהיה ראש הסנהדרין, הלך ואמר לשאול דע לך, שדוד היה בנוב בשבת, אחימלך נתן לו לאכול מלחם הפנים ונתן לו את החרב.

אמר לו שאול - לך והרוג את כל תושבי נוב, 85 כהנים, הם ומשפחותיהם נהרגו.

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין קד, א} - {מלכים א יג-כ} ויהי הם יושבים אל השלחן ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו ושגגתה עולה זדון דאמר רב יהודה אמר רב אלמלי הלווהו יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדמי ולא נהרג שאול ושלשת בניו.

אם יהונתן היה אומר לדוד המלך - אבא רוצה להרוג אותך, קח שתי סנדוויצ'ים ותברח ! נוב לא היתה נהרגת, דואג לא היה נטרד ושאול ושלשת בניו לא היו נהרגים.

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין צה, א} - א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהיה עון זה טמון בידך, על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים ועל ידך נטרד דואג האדומי ועל ידך נהרגו שאול ושלשת בניו.

מה בסה"כ עשה דוד!?

התחבא שלושה ימים. נתקף ברעב, הוא בורח כי הוא פוחד, אוכל לחם הפנים כי הוא בבולמוס.

אומר לו הקב"ה עד מתי יהיה עון זה טמון בידך !! רצונך יכלו זרעך או תמסר ביד אויב ?

רואים מכאן, אומר מהר"י וייל, שאדם ששולח שליחות עם מישהו וע"י זה נגרם תוצאה של מוות, צריך על זה כפרה, גם אם הוא לא עשה שום דבר.

תראה מה קרה לדוד המלך, בגלל שיהונתן לא נתן לו סנדוויצ'ים ! מאשימים אותו בהריגת נוב עיר הכהנים.

אומרים חז"ל במדרש {בראשית רבה פרשה פ"ד, אות יג} - אָמַר רַבִּי חֲמַא בְּרַ חֲנִינָא הַדְּבָרִים הַלְלוּ הִיא יַעֲקֹב אַבְיָנוּ נִזְכָּר וּמְעִינֵי מִתְחַתְּכִין, יוֹדֵעַ הֵייתָ שְׂאֲחִיד שׁוֹנְאִים אוֹתְךָ וְהֵייתָ אוֹמֵר לִי הַנְּנִי.

אם ככה, אמר יעקב אבינו - מזה שאני לא מקבל תנחומים על יוסף וגזירה על המת שישתכח מן הלב, זו לא ראייה. למה ?

במקרה שלי זה לא סימן לכלום !!

יכול להיות שהוא מות, אבל הקב"ה מזכיר לי כל הזמן, מבחינת **וחטאתי נגדי תמיד** - אתה יעקב, בגללך מות יוסף, אתה חייב כפרה על זה ששלחת אותו !

אדם ששלח את חברו, צריך כפרה על המעשה, בגלל זה הקב"ה מזכיר לי כל הזמן את יוסף.

אומר יעקב אבינו - סבור הייתי שאמות פעמיים, גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. למה ?

אומר בעל הערוך לנר {מנחת עני} דבר נפלא ביותר - דע לך, אני חשדתי בשני דברים - אולי יוסף {בראשית לו, לג} חָיָה רָעָה אֶכְלָתָהּ או אולי טָרַף טָרַף יוֹסֵף.

אומר בעל הערוך לנר - אני לא מבין, תגייד חָיָה אֶכְלָתָהּ ונטרף יוסף. מה זה חָיָה רָעָה אֶכְלָתָהּ טָרַף טָרַף יוֹסֵף!?

אמר לו יעקב ליוסף - לא ידעתי מה קרה לך, יכול להיות שדברי ראובן נכונים ואתה מת - זה טריפה אחת, חיה אכלה אותך. אבל יש אפשרות יותר חמורה - שמא ח"ו **רעה לקחה אותך**, אולי הלכת בצד של הסיטרא אחרא, זה יותר קשה מהמוות !!!

אמר יעקב אבינו - גם אם לא קרה לך כלום מבחינה גופנית, אם קרה לך משהו מבחינה רוחנית, על זה הקב"ה יתבע אותי !

לכן, אמר יעקב - עכשיו שאני רואה אותך, שעודך חי, יודע אני שלא קרה לך כלום, לא מבחינה גופנית ולא מבחינה רוחנית. אני יודע שלא אמות מיתה בעולם הבא, אלא רק מיתה אחת בעולם הזה.

אם ככה נוכל להבין מהי פרשת עגלה ערופה:

מפרשת עגלה ערופה למדנו, שלא צריכים לעשות כלום כדי להתחייב שהרגת מישהו.

אומרת הגמרא, אם לא נתת לו אוכל והוא יצא לדרך בלי אוכל, אתה הרגת אותו!

אתה לא צריך לעשות מעשה בידיים בשביל לרצוח!

עצם זה שלא נתת לו מזונות, עצם זה שלא ליווית אותו, זה עצמו מחייב אותך!

אם ככה יוצא, שפרשת עגלה ערופה זה היה הפחד של יעקב אבינו!

אם אתה רואה שהקב"ה תובע את הזקנים, לא על מעשה שהם עשו אלא על מעשה שהם לא עשו!

אמר יעקב אבינו - מי יודע, אם בשמים לא יתבעו אותי על זה, מי יודע מה יהיה בעולם הבא!

אם אלה הדברים, אולי לזה מתכוון המדרש - אמר להם יוסף הצדיק, אל תזכירו לו פרשת עגלה ערופה. אם תזכירו לו את זה, כל הזמן הוא יאכל את עצמו על זה שהוא שלח אותי, ומי יודע מה קרה לי. תגידו לו שאני חי ואם הוא לא יאמין לכם, תזכירו לו את פרשת עגלה ערופה!

פרשת עגלה ערופה באה להגיד ליעקב - נכון, ליווית אותו, עשית מה שצריך...

אומר יעקב אבינו - היתכן התורה פלסטר?! שהתורה תכתוב דבר לא אמיתי!?

הרי מי ששלח אותו ומי שנשלח, לא קורה להם כלום!

שולח לו יוסף בחזרה - אבא, אין לך מה לדאוג. לא קרה לי שום דבר, לא בגוף ולא בנפש, אני חי. אני דבוק בקב"ה וקיימתי ואתם הדבקים בה' חיים כולכם. לא פגעה בי לא חיה ולא רעה, לא טָרַף ולא טָרַף בשניהם עמדת, בשניהם יצאתי בשלום.

אם ככה רבותי, רק נסכם בנקודה אחת:

פתחנו בעשרה בטבת ואני רוצה לסיים בעשרה בטבת.

החתם סופר כותב בספרו דבר חידוש.

הוא שואל שאלה לפי שיטת האבודרהם, שאומר, שכאשר חל תשעה באב בשבת הוא נדחה ליום ראשון, כאשר חל י"ז בתמוז בשבת הוא נדחה ליום ראשון, כאשר צום גדליה חל בשבת הוא נדחה ליום ראשון, תענית אסתר מוקדם ליום חמישי. אבל עשרה בטבת, אם חל בשבת, מתענים בשבת! למה?

הוא מרחיב מאוד בדבר. לא מצאתי אף אחד שמרחיב על ענין עשרה בטבת כמו **החתם סופר**, עשרות דפים!

הוא כותב דבר נורא - אנו מתענים בשבת אם אדם חולם חלום רע בשבת. למה?

תענית על דבר שכבר היה, לא מתענים בשבת - נחרב כבר בית המקדש, זה לא דוחה שבת. אבל תענית על דבר שעתידי להיות, דוחה שבת!
חלמת חלום רע, זה דוחה שבת, כי זה עתידי להיות. מי יודע מה עתיד להיות...

אומר **החתם סופר** - בכל שנה בעשרה בטבת, יושב הקב"ה עם פמליה של מעלה ודן האם השנה יבנה בית המקדש או לא.

על תענית שקובעת מה הולך להיות בשנה הקרובה, אומר האבודרהם - על זה מתענים גם בשבת!

בעשרה בטבת, הקב"ה יושב עם פמליה שלו ודן, האם יבנה בית המקדש או לא.

כל אחד יודע, מה כוח התפילה שניתן לנו. כולנו יודעים מה זה בית המקדש, הוא הצוואר שלנו, הוא בית חיינו !

אנחנו כולנו מסתובבים, נראה לנו שאנחנו חיים, חיים פירוש הדבר שדבקים בקב"ה.

כל הצום הזה הוא בסה"כ 12-14 שעות. ודאי שכל אחד ישב עם עצמו בתפילה ולא יגיד "הרמב"ם התפלל ולא בא, הבעל שם-טוב התפלל ולא בא, התנאים התפללו ולא בא", אין דבר כזה ! תסתכלו במסילת ישרים, אדם צריך לדעת שככל שחולף יותר זמן, מתאספים יותר תפילות, יותר בקשות, עד שיגיע הרגע ויתמלא השק, אז הקב"ה יענה לבקשה, יגאל אותנו ויפסוק לבנות את בית המקדש !

נזעק לקב"ה וישמע ה' את קולנו. יהי רצון שבשבוע הבא, ניפגש כולנו בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן ואמן !!!